

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe o jum. de an 12 „
Pe trei luni . . . 6 „
Pentru România şi
străinătate:
Pe un an . . . 40 lei.
Pe o jum. de an 20 „

TELEFON N° 226

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ZIAR POLITIC NAŢIONAL.

REDACTIA
ŞI ADMINISTRATIJA
Târgul Inului Nr. 30

INSERATILE
se primesc la adminis-
traſie. Preţul după tarifi
şi învolak.

Manuscrisele nu se în-
napoiasă.

Acuza contelui.

Am spus de mult, că Tisza nu e sincer, că nici chiar în cursul tratativelor urmate între el şi comitetul nostru naţional n'a urmărit o ţintă loială.

Durere între ai noştri s'au găsit bărbaţi cari căutau să desmintă spusele noastre şi susţineau cu toată puterea convingerii lor, că Tisza e sincer şi că acest om e un bărbat unic, un bărbat providenţial. În ajutorul tezei noastre iată că vine însuşi contele Tisza.

Din acuza pe care a ridicat-o acest domn din înălţimea situaţiei sale împotriva D-lui Vaida, unul dintre cei mai aprigi luptători naţionali ce avem, se desprinde mai întâi un adevăr: Că contele Tisza n'a pornit tratative cu comitetul din iniţiativă proprie, ci a fost îndrumat la aceasta de factori superiori.

Sau mai pe scurt: îndrumarea a venit din cercurile Dinastiei.

Dinastia şi-a dat bine seama de importanţa elementului românesc şi a îndrumat guvernul ungar, care n'a vrut să satisfacă pretenţiile Românilor. Tisza vrând nevrând a trebuit să cedeze acestei forţe majore.

Dar tratativele au eşuat. Şi eşecul acesta n'a provenit din vina noastră ci din vina guvernului ungar, care n'a vrut să ştie de pretenţiile noastre îndreptăţite.

Acest lucru s'a ştiut şi la Viena. Dinastia a fost perfect informată şi deci ea nu i-a putut da drept contelui Tisza, ci nouă.

Tisza a ştiut despre această informaţie. Acest al doilea adevăr se desprinde clar din acuza d-lui.

Dar Tisza mai ştia şi aceea, ceea ce el multă vreme n'a vrut să admită şi anume că Dinastia consideră de singurul şi legalul reprezentant al poporului românesc din Transilvania şi Ungaria — comitetul nostru naţional.

Era deci natural, ca Dinastia să aibă toată simpatia faţă de membrii acestui comitet şi în prima linie faţă de bărbatul de sentimente cele mai pronunţate dinastice, care este Dr. Alexandru Vaida.

Acest bărbat tocmai pentru sen-

timentele sale sincere era şi este foarte considerat de cercurile curţii.

E deci cât se poate de clar, că cuvântul lui era şi este ascultat.

Ei bine, Tisza toate acestea le ştia. Şăceasta încă se desprinde lămurit din acuza lui. Orice om care e iniţiat cât de cât în ştiinţa psihologiei şi-a politice deduce cu siguranţă aceste adevăruri.

Dar aceasta nu-i convenea contelui.

Dr. Vaida îi sta şi-i stă în cale ca o piedecă de neînvinş. Rapoartele contelui la Viena în chestia tratativelor au întâmpinat rez. N'a fost crezut pe cuvânt. Dinastia nu i-a putut da dreptate. Şi asta vezi bine i-a produs o iritaţie foarte explicabilă. El n'a putut să-i facă pe factorii menţionaţi să creadă, că Românii ar fi vinovaţii. Din potrivă cercurile hotărâtoare au înţeles perfect jocul frivol al contelui Tisza, care nu urmărea o pace loială, ci o desarmare, desfiinţarea neamului nostru cu aprobarea noastră.

Comitetul naţional şi în primul rând Dr. Vaida trebuia deci desarmat la Viena, pentruca aceasta să-i dea tot contelui dreptate şi ca Românii şi în deosebi fruntaşii lui să fie din nou puşi la dispoziţia grofului.

Pentru ajungerea acestui scop, a venit cu acuza ridicolă. Contele Tisza a puşcat... în lună. Azi a puşcat cu tot dinadinsul, dar glonţele s-a respirant asupra lui. El i-a vorbit Dinastiei şi mai ales unui membru al acesteia şi-a fost pe deplin înţeles. „Loialitatea“ acestui oligarh e aşa de bine pricepută încât pretutindenea întâmpină priviri piezoşe.

Li dorim cu toată sinceritatea tot astfel de succese.

Dacă aceste succese nu s-ar realiza însă pe spatelul ţării, am răde nevinovat de ele, dar cum ele aduc un rău atât de mare ţării, în toată revolta sufletului condamnăm procedeul loial al contelui Tisza şi urgităm premenirea atmosferei, care înăbuşe tot avântul şi bunăstarea ţării.

Să vie alţi oameni cu alte suflete şi să se facă instituţii, cari să pună la adăpost ţara şi monarhia de oameni à la contele Tisza.

Sentinţa dela Sătmar.

Eri seara după apariţia ziarului am primit următoarea telegramă urgentă, ce ni s-a expediat din Sătmar la orele 5.40 seara:

Sătmar, 27 Aprilie.

Preotul Murăşan a fost condamnat la un an şi jumătate; ţăranul Ioan Ceghi la 7 luni şi 4 săptămâni; ţăranul Iacob Moldovan la 6 luni;

Unsprezece ţărani la câte 2 luni şi 4 săptămâni temniţă ordinară.

Zece ţărani au fost achitaţi. În pedeapsă s-a socotit şi timpul petrecut de cei condamnaţi în închisoarea preventivă.

Cor.

Sentinţa din Sătmar ne-a consternat...

In naivitatea sufletului nostru credeam că paharul suferinţelor protului Mureşan şi a credincioşilor săi s-a împlinit cu săptămânile lungi de închisoare preventivă şi cu trimiterea lor în faţa judecătorilor vremelnici. Credeam că suferinţele lor de până acum au espialat crima lor de-a se fi opus cu toată hotărârea încorporării unei episcopii streine de limba, legea şi tradiţiunile lor.

Bram chiar convingşi în clipe când se făcea încercarea prin tratative de împăcare şi prin discuţii infocate în camera ungară de-a se lecuia cea mai sângeroasă rană a ţării — chestiunea naţionalităţii lor — că slăpănitarii vor lua hotărârea bărbătească, ca primul semn al bunăvoinei lor, ca să casseze un proces, ce tulburase un neam întreg, dela vladică până la opincă.

Aveam doar promisiuni solemne, făcute în auzul lumii, că comunele româneşti alăturate episcopiei de Hajdudorog, vor fi redăte episcopilor româneşti, dovadă că slăpănitarii zilei înşişi s-au convingi în cele din urmă de marea nedreptate făcută Românilor sătmăreni.

Am crezut, eram chiar convingşi, căci adeseori suntem prea

naivi şi prea încrezători... şi iată răspunsul la credinţa noastră: sentinţa dela Sătmar.

Sufletul ni plin de o cumplită amărăciune şi drăbea putem pune aaga v'forului care s-a deslănţuit în sufletul nostru la aflarea soliei lugubre...

Sentinţa dela Sătmar este cel mai nou document real al sincerităţii politice a celor ce iau în deşert iozina despre deslegarea chestiunii naţionalităţilor.

Tisza bate în retragere.

În faţa declaraţiunei energice a deputaţilor noştri Dr. T. Mihali şi Şt. C. Pop în chestia Gerowski, contele Tisza începe să bată în retragere. Un comunicat semioficios apărut azi în ziarele budapestene spune, că guvernul ungar nici prin gând nu i-a trecut să facă responsabil partidul naţional român pentru chestia Valda-Gerowski. Ca să fie însă şi Tisza oarecum scuzaat pentru neputinciosul său atac, se mai spune în comunicat, că nici guvernului nu i-se pot aduce învinuirii pe motivul că s-a folosit de unele „dovezi“ ce i-au ajuns în mâni.

Contele Tisza pare a simţi tot mai mult că a comis o mare gogomănie, când s'a sufulcat cu bileţelul lui Gerowski.

Ruptura între Saşii Sibieni.

produsă de recenta adunare electorală, care cu o majoritate zdrobitoare s-a declarat pentru politica deputaţilor Brandsch şi W. Kopony, este definitivă. Alaltăeri s-au întrunit vreo trei sute alegători saşi ai cercului I. Sibiu, cari au decretat separarea a acestui cerc de cercul al doilea al Sibiuului. După o discuţie mai lungă s-a ales un nou „Kreisausschuss“ compus exclusiv din reprezentanţi de-al politice oficiale săşeşti.

Adunarea a decurs fără incidente, deoarece majoritatea alegătorilor din acest cerc—peste 400 dinvreo 700 alegători — n-au participat la adunarea de constituire, dovadă că nici majoritatea alegătorilor acestui cerc nu aprobă politica Saşilor negri. Membrii noului „Kreisausschuss“ au intrunit deabia 264 voturi. Unii alegători s-au abţinut dela vot, iar alţii s-au îndepărtat când s-a început votarea.

Convocare.

Convocăm prin aceasta pe membrii comitetului central al Clubului comitalens român la

Şedinţa Comitetului central care se va ţinea

Vineri în 18 Aprilie 1914 la 11 oare înainte de prânz în Casina română din Târgul Grăului în Braşov.

Obiect: Dispoziţiuni urgente pentru executarea legii celei noi electorale.

Braşov în 8/21 Aprilie 1814.
Dr. Alex. Străvoiu, secretar.
Ioan Lengeru, preşed. Clubului.

Această convocare s'a expediat eri prin postă tuturor membrilor comitetului central cu sediul în comuna de comitalul Braşovului. Membrii comitetului central aflaţilor în Braşov vor fi anunţaţi printr'o listă.

Dorim ca dela această importantă consfăţuire să nu lipsescă nici unul dintre membrii convocaţi.

In cercul Chichinda-mare

se va face în curând alegere de deputat. În acest cerc cu o mare majoritate sare sârbească şi-a pus candidatura cunoscutul fruntaş naţional sârb Mihali Polli, care-şi va rostii viorbirea de program în ziua de 3 Maiu. Partidul muncii candidează pe Tabakovits Miklos.

Alegerile din Franţa s'au

început Duminică în întreaga ţară fără deosebire evenimentă. Din rezultatele cari se cunosc până acum situaţia partidelor politice nu pare a suferi nici o schimbare. Miniştrii au fost tot realleşi deasemenea şi candidaţii partidelor din stanga în frunte cu Briand, Barthou şi Millerand. În cercul Mamers a reuşit cu o majoritate de o mie de voturi, fustul ministru Calvaux, cu toate sforjarle duşmanilor săi.

Pacificarea Albaniei.

Schimbul de note între Puterile mari şi guvernul Greciei pare a aduce rezultatul dorit cu privire la pacificarea Epirotului. Telegrama din Durazzo anunţă că în chestia Epirului s'a ajuns la o înţelegere afară de câteva puncte, asupra cărora mai urmează negocieri.

Alaltăeri a sosit în Durazzo Ducele de Abruzzi în fruntea unei escadre italiene. Ducele de Abruzzi, care a

Vizita Suveranilor Angliei la Paris.

— Importanţa vizitei. — Primirea Suveranilor. —

Paris, 22 Aprilie 1914.

Ziua de azi este una dintre acele zile simbolice, ce au menirea de a fi reperutate de ecoul istoriei, una din acele zile, când un popor întreg viorbeşte să sfirmie prin aclamaţiunile sale unanimitatea sentimentelor, unitatea politice externe şi a amicitiei sale. Azi fiul reginei Victoria şi al lui Edward VII Pacificatorului, însoţit de soţia sa Maria a păşit în inima Franţei, care bate mai tare ca de obicei, căci vizita suveranilor englezi tălmăceşte importanţa enormă ce zace în legăturile de prietenie dintre cele două puteri.

Dacă aruncăm o privire peste indicaţiunile externe ale popularităţii „Entente“ în Britania-mare vom da peste două lucruri ce sunt cu mult mai semnificative cât priveşte fondul acestei înţelegeri. Primul din aceste fapte este, că dela urcarea sa pe tron în 1910, după moartea tatălui său Edward VII, regele atât de cunoscut de parizieni, George V, până în prezent n'a făcut vizită oficială nici unuia dintrre şefii de stat din Europa. Întru cât anul trecut a întreprins o călătorie la Berlin, aceasta a fost lipsită de orice timbru oficial, neavând alt scop decât

a onora prin prezenţă cununia verilor săi, ducele de Brunswick şi fca împăratului Wilhelm.

Primirea maestoasă ce s'a făcut suveranilor în al căror imperiu soarele nu apune nici-odată, îşi are motivele ei întemelate.

Regele George V face pentru înălă-oară vizită oficială în străinătate, anume în Franţa, şi primul şef de stat cărui i-a fost dat să-i ureze bun-sosie este R. Poincaré, preşedintele Republicii franceze.

Prezenţa eminentului ministru de externe, sir Edward Grey, în anturajul suveranului cu ocaziunea vizitei sale la Paris, constituie al doilea fapt notabil al acestei vizite. Din 1905 sir Edward Grey are în mâinile sale direcţiunea afacerilor streine, ştiindu-se în acelaşi timp ce loc predominant ocupă în diplomaţia mondială. Cred că e deajuns dacă ne referim chiar numai la ultimele evenimente şi privim rolul important ce a jucat în lichidăţiunea crizei balcanice. Nu putem uită nici când febul magistral prin care a prezidat conferinţa ambasadorilor, acel instrument puternic pentru menţinerea păcii între marile puteri, într'un timp când totul părea că indică nesiguranţa păcii, când toată suflarea se temeă că a sosit vremea ca firul păcii să fie rupt. Sir Edward Grey este una dintre acele figuri ale diplomaţiei, despre care istoria va trebui să ţină cont. Şi dacă E. Grey se bucură de-o reputaţie mondială, până acum oficialmente nu a părăsit nici-

odată teritoriul britanic şi în calitate sa de ministru de externe nici-odată nu a însoţit vre un suveran în străinătate. Gestul său prezent trebuie bine remarcat.

Cât de mult s'au schimbat lucrurile într'un timp relativ scurt în vreme ce vizita la Paris a regelui Edward în anul 1903 a fost considerată ca un pas îndrăsnit, căci lunga perioadă de animozitate între Franţa şi Anglia nu era definitiv încheiată, întru cât chestiunea Egiptului, gravele dificultăţi coloniale creaseră o ostilitate continuă, — astăzi suveranii Angliei sunt sărbătoriti de toată suflarea franceză cu un entuziasm indescriptibil. Apropierea celor două naţiuni este a se multămi în primul rând regelui Edward VII, care a îndrăsnit să dea o orientare nouă vederilor politice nutrite de Francezi şi Englezi, fiind astfel iniţiatorul spiritului nou de amicitie franco-englez, natural ajutorat în execuţia planului său de Loubet şi Delcassé.

Pactul subscris de Franţa şi Anglia în 8 Aprilie 1904 pune capăt dificultăţilor la aparenţă absolut întortochiate; la această dată cele două puteri înţelegând definitiv, că aceea-ce trebuia să-le apropie, era înfinit mai important decât ceea-ce le separase până atunci, hotărârea să-şi asocieze puterile spre a salvă intereselor lor comune şi pacea mondială. Cu ocazia vizitei Preşedintelui Fallières la Londra, regele pronunţă următoarele cuvinte: „Sper că această înţelegere va deveni perpe-

toă, căci ea e necesară pentru prosperitatea naţiunilor noastre şi pentru menţinerea păcii, care contribuie la fericirea lumii întregi.“ Iată că ceva mai târziu în 1907 s'a aplanat rivalitatea dintre Anglia şi Rusia, şi din „înţelegerea cordială“ a devenit „Tripla înţelegere“ (Triple Entente). Relaţiunile de amicitie s-au consolidat prin schimbul de vizite făcute din partea suveranilor, cu ocazia cărora manifestaţiuni calduroase se deslănţuiră..

Azi a avut loc în inima Franţei o primire grandioasă sublimă, demnă de sensibilul Paris, care a fost favorizată de un timp splendid. De câteva zile Capitala Franţei este cuprinsă de o animaţie extraordinară, transformată într'un stindard gigantic. Bulevardele sunt decorate de arcuri de flori, ghirlandele, de culorile Republicii din mijlocul cărora falfăie drapelul Angliei. Astăzi o atmosferă sărbătorească predomină întregul Paris, iar veselie ce stăpâneşte spiritele s'a transmis până în cartierele cele mai îndepărtate. Începând dela orele 2 p. m. o mulţime imensă s-a revărsat peste Champs-Elysées, Place de la Concorde, avenue du Bois-de-Boulogne, puncte pe unde avea să treacă cortegiul regal. E imposibil a descrie tumultul care, sub soarele cald, se precipită spre un spectacol splendid. Arborii înfrunziţi de pe bulevarde oferă o răcoare delicioasă, sub umbra cărora fiecare caută să-şi asigure un loc cu o privelişte satisfăcătoare. În toate părţile mişună ceata nesfârşită

a cameloţilor cari vând steguleţe, coarde cu inscripţia „Entente cordiale“. Rouli ce începuse a se revărsa deja de la orele 2 p. m. ocupă întreg terenul asa, că peste două ore conjunctura scaunelor plasate de-alungul trotoarelor se urcase la 4—5 franci.

Înainte de toate se deslănţueşte deflarea eroică a trupelor cari, după ordinele cele mai severe iau poziţie dela „Quai d'Orsay“ până la „Porte du Bois“. Urmează apoi ambasadorii în uniforme lor răpitoare, cari se precipitează spre gara de primire, statul major, ce trece într'un sgomot nesfârşit de săbii şi cavalcade. Işi fac apoi apariţia miniştrii, în timp ce mulţimea se încearcă a-i recunoaşte La 4 h. 15 p. m. în sunetul fanfarelor ce întonează imnul naţional „La Marseillaise“ apare, într'un landau tras de patru cai şi înconjurat de escorta cuirasatilor, preşedintele Republicii acompaniat de M-e Poincaré.

Serviciul de ordine în apropierea gărei de sosire a fost cât se poate de sever. Afară de persoanele oficiale şi de câţiva invitaţi ai coloniei britanice nimeni nu a fost admis în interiorul sau exteriorul gărei.

Preşedintele este primit de William Martin şi de Doumergue, preşedintele consiliului. Aşteptarea nu a durat multă vreme; trenul regal soseşte în gară exact la 4 ore 35 m. p. m. Locomotiva e ornată de culorile franco-engleze. Trenul se opreşte tocmai în momentul când bateriile stabilite la

avut convorbiri mai lungi cu Domnitorul Albaniei și cu ambasadorul Italiei la Durazzo, a fost primit cu deosebire onoruri.

Telegrame din Atena anunță,

Procesul dela Sătmar.

— Dela trimisul nostru. —

Discursurile de apărare.

Sâmbătă după ameză, la orele două, s'au început discursurile de apărare. A vorbit d-l Dr. Iuliu Pordea, vreme de trei ore, dezvoltând chestiunea pe baze largi. Discursul a fost un studiu profund, din care s'au regegindat toate momentele înfintării episcopiei de Hajdudorog și s'a clarificat situația perihiliilor încorporate la aceasta. A vorbit apoi n'ai pe scurt, dar temeinic și în termeni energici d-l Dr. Romul Boila. Discursul a fost ținut în un înălțator avant național, din care cauză cratoial a fost întrerupt de prezident.

Liscursul d-lui Pordea.

D-l Dr. Pordea se ocupă la început cu argumentele acuzei. El negole procedul procurorului, când afirmă că chestiunea care ne preocupă, nu e naționalistă, dar de toate acestea amestecă chestiunea de naționalitate în discursul său. Afirmările sale sunt unori absurde și tendențioase. Procurorul afirmă că acuzații nu sunt Români, ci i-au vorbesc românește și că Românii i-au luat imprumut. Prin aceasta procurorul a dat d'vadă, că este un necunoscător al științelor despre naționalitate. Știința a fixat mai de mult principiul, că pentru a stabili naționalitatea cuiva, e normativă singur și numai persoana respectivă. Dacă cineva se declară personal, că e Român, Român rămâne. Acest principiu e adoptat în toate țările cuate.

După aceasta d-l Dr. Pordea ia în apărare comisia de 50 aleasă de adunarea din Alba-Iulia. Adunarea din Alba-Iulia a fost admisă de guvern, a fost legală și comisia de 50 nu și dezvoltat în taină acțiunile ei. Nu a lucrat contra legilor, căci dacă ar fi făcut așa ceva, azi ar fi toți cei 50 în temniță. De aceea respinge acuză nedreaptă a procurorului. Acesta crede, că la spatele Românilor din Moflin stă comisia de 50. Nu, d-le procuror! La spatele acuzațiilor stau ideile și principiile moderne și ei reprezintă nu numai întreg poporul român din Ungaria, ci și chestiunea culturală mondială. Nu oamenii din Moflin sed pe banca acuzațiilor, ci libertatea conștiinței și libertatea religioasă, chinute până în măduva oaselor...

D-l Pordea relevă momentele principale din trecutul bisericii române unite cu Roma. În mai multe bule papale se asigură integritatea teritorială nestăvilită a metropolii de Alba-Iulia și făgăraș și limba românească a cultului. Acum s'au depășit aceste asigurări. Prea maghilară a salutat noua episcopie, ca o armă politică. În împărăția parohiilor s'a făcut cea mai mare greșală. S'a luat ca bază împrejurarea, că știu vorbi ungurește credincioșii din unele ținuturi, fără a considera mulțimea locuitorilor. Biserica română are o situație specială: numai până atunci este credință, până când viaza limba română. Numai până atunci e biserica gr. cat. sau gr. or. până când ăsună la altar accentele limbii românești. Istoricul Bonfinu a spus de mult, că poporul român predeștește mai mult religia și limba sa, decât viața. Și în mijlocul unui astfel de popor a

că trupele grecești au început să evacueze nordul Epirului. În câteva zile retragerea trupelor grecești va fi un fapt îndeplinit.

fost trimis prin satele române din Sătmar un om, răposatul Iaczkovich, care nu știa românește nici un cuvânt. De aceea a fost primit cu răcoasă prețuinținea. Și nu numai în Sătmar, dar în întreg românismul s'ar lua clopoțele și s'ar închide bisericile dacă cineva ar cuteza să ni le înstreineze!

Iaczkovich, cum reiese din depunerile martorilor și acuzațiilor, a avut o atitudine provocatoare. Și la aceasta s'a adaus și lipsa de tact (baklovés) a unui slujbeș administrativ, a primpreztorului Madarassy. Acesta și-a închipuit că e un Cesar roman în cercul său.

Episcopul reformat din Dobritin, când a fost vorba de stabilirea rezidenței noiei episcopii, a declarat, în reprezentanța orășenească că consideră de periculoasă episcopia de Dorog pentru calvinism. De ce se ia în nume de rău același lucru de la Românii din Moflin?

Aceștia n'au făcut nici o crimă și mișcarea se reduce la o rezistență pasivă. Și când s'a întâmplat aceasta? Atunci, când noua episcopie nu era încă învinsă în lege. Cazuri analage s'au mai întâmplat și la Unguri. Citează cazul când din Dobritin a fost alungat comitele suprem, numit de guvernul lui Fejérvary și cu încălțura regelui apostolic. Și opinia publică maghiară a primit cu simpatie acest act.

Pe baza acestora, cere achitarea acuzațiilor.

Celelalte vorbiri urmează. Eri a sosit aici d-l Roberto Fava din Parma (Italia) cunoscutul filo-român. El trimite rapoarte la câteva ziare italiene și franceze.

Discursul d-lui Dr. Boila.

D-l Dr. Romul Boila declară că se simte mândru că «pără pe astfel de oameni, deo rece cauza lor e cauza întregului popor român. Convingerea dănsului este, că o eventuală osândire a acestor oameni va avea urmări fusteste.

Nu acuzații sunt vinovați, că se află aici, ci sistemul politic dominant. Acest sistem lucrează sub firma ideii de stat maghiar unitar...

Prz. (sună clopoțelul). Pe baza §-lui 296. al proced. pen. trebuie să întrerip pe dl apărător. Cele spuse de dănsul nu aparțin obiectului, și nu pot admite negarea ideii de stat maghiar.

Dr. Boila. (continuând). Scopul înfintării și organizării episcopiei e nu mai maghiarizarea și — după părerea mea — o maghiarizare încrecată pe cale imorală și fără rezultat. Fără rezultat, pentru că în urma ei s'a deșteptat puternic conștiința națională în popor!

Se întreabă apoi, că pentru ce a fost forțat acest proces? Pentru ce susținerea sistemului cere astfel de «gătație, de trădări de patrie». O știe aceasta comitele suprem din Sătmar, Csaba, o știe primpreztorul Madarassy, care crede, că poporul e pentru administrare. În fașunile sale ei s'a lăudat că n'a provocat vărsare de sânge, dar tot el spune că vicarul Iaczkovich a stăruit îndeosebi, să nu se facă măcel.

D-l Boila înșiră apoi câteva cazuri condamnabile. Intre altele relevă

bastionul «Porte Dauphine» trag prima salvă de onoare. Fanfarele întonează «God save the King», apoi «la Marseillaise». În ancadramentul vagonului regal își face apariția regele George V., având pe piept cordonul legiunii de onoare. Lângă dănsul grațioasa regină Mary poartă o răpitoare toaletă albă. Cortegiul, compus din Președinte și M me Poincaré ce sunt înconjuțați de ministrii, avansează spre Rege și Regină. Regele V întinde mâna Președintelui, în vreme ce M-e Poincaré se înclină înaintea reginei. Dl Poincaré prezintă soția suveranilor, apoi oferă brațul reginei Mary, în timp ce regele, după ce făc un lung compliment, oferă brațul d-nei Poincaré. Cortegiul înaintează încet spre sala de onoare, unde într'un tact lupt au loc reprezentațiunile, cari nu durează mai mult de cinci minute. Regina și M-e Poincaré având în faș lor pe admiralul Jonq jères iau loc în caleasca ce este imediat urmată de landaul celor doi șefi de stat.

Trăsura a treia e ocupată de damele de onoare ale reginei și de generalul Beaudemoulin. Urmează apoi Mr Edward Grey, dl Doumergue și generalul Levrot. Iadată ce suveranii apă-

rură, mulțimea se entuziasmează la extrem. În tot parcu sul un murmur unic fără discordanță izbucnește ca dintr'un singur piept: «Vive le roi, vive la reine, vive le president». Aclama la suveranilor domnește până la ministeriul de externe, unde li-se oferă câteva timp de repaos, pînăruca mai târziu să facă vizită președintelui în palatul Eliseilor.

Măne, Marti, va avea loc o inspecție generală a trupelor, luând parte mai multe batalioane de zuavi, regimente de artilerie, diviziuni de cavalerie etc. Manifestațiunea se va termina prin defilarea trupelor în timp ce un dirigeabil și mai multe aeroplane se vor urcă în sfera tărilor. Suveranii Angliei vor parasi Parisul Vineri în nante de masă.

Populația Parisului a fost pe deplin convinsă de valoarea și importanța națională ce e legată de vizita suveranilor Angliei.....

D. Voira.

putarea inv. Cirski, care voind să-și câștige popularitate, a agitat contra primirii lui Iaczkovich, dar după-ee nu și-a ajuns scopul, a făcut acuze false, din răsunare.

Un alt caz, petrecut sub ochii noștri: Inv. G. Dănilă, ca acuzat, și-a făcut fașunea românește, cu talmaciu. Atunci un individ s'a dus la inspectorul de școale care se afla între ascultători și l'a făcut atent, că lată un învătător, care nu vrea să vorbească ungurește.

În fine dl. Boila cere achitarea.

Din discursul dep. Dr Vaida

rosit la dezbaterea bugetului în ședința din 24 Aprilie a. c.

Situația armatei.

După ce d-l dep. Vaida arată urmările fusteste ale politicii opoziției maghiare, soviniște care a avut de urmare producerea unei atmosfere ostile în România și Sărbia contra Monarhiei, continuă astfel:

Am pierdut deci simpatia Românilor și cea a Sărbilor. Dar n'a ajuns să expnem monarhia să piardă în timp de primejdie cinci corpuri de armată românești și patru sărbești: acum se înjură și marle imperiu german și se periclitează și simpatia acestuia astfel ca în momentul fatal monarhia va fi absolut izolată, caci tare mă îndoiesc că corupție de armată ale Rusiei se vor pune la dispoziția acelor doamni, cari astăzi își fac chiful peșind simpatia Rusiei.

Dacă vom privi însă starea armatei noastre — înconjur de astădată amănuntele și nu vom concretiza — atunci suntem nevoiți a constata, că soldații nu sunt mulțumiți cu soartea, pentru că imba lor, mai ales de când guvernul coaliționist a introdus magharizarea și în armată, nu se împărtașește de cinstea civilită. Trebuie să constat că remuțuirea e mare și în corpul ofițeresc mai ales că cea mai grea soartă din lume e cea a ofițerului, care în fiecare moment trebuie să fie gata a-și jertfi viața și totuși retribuțiunea lui e cea mai slabă, cea mai înșalăoasă. Văduvele și orfanii ofițerilor se află însă într'o stare cu adevărat rușinoasă. Imi aduc aminte de pe vremea când eram student în Viena. Se povestea în orașul întreg, că văduva unui general s'a dus la Maj. Sa și a zis: dacă Maj. Voastră nu va dispune că să se facă oarecare îngrijire pentru fetele mele, atunci voi u fi silită să le îndemn e-și vinde trupul. Faptul acesta așa cred, caracterizează îndeajuns situațiunea trista în ce privește penziunea văduvelor și orfanilor de ofițeri. Tocmai pentru acest cuvânt ar trebui să se ia dispozițiuni e de lipsă, ca ofițerii să nu fie siliti a tră o viață anormală, să nu fie ținuți a se înșura nu mai când află vre o fată cu zestre cri cu caștia fictivă.

Gândiți vă că sunteți în dispoziția suferențelor a unui ofițer și atunci veți ajunge și Dv. la convingerea, că care am ajuns eu, că adevăr ar trebui să se dea posibilitatea, ca ofițerii să se poată căsători și fără zestre. De altă parte însă familiilor de ofițeri trebuie să se asigure o astfel de penzie, din cari văduvele și orfanii lor să poată trăi.

Cei cari dintre Dv. au luat parte în delegații prea bine știți că artileria noastră de fortărețe pretinde grabnică reformare și știți și aceea, că în ce privește aeroplanelor și hidroplanele, cele mai multe state n-au întrecut așa că într'un conflict serios noi, zău, n'au fi între cei dultăiui.

Lucrul cel mai tragic este însă faptul, că armata nu are personalul suficient pentru îngrijirea răniților și nu are un număr suficient de medici. Știu prea bine, citesc adesea în ziarele opoziționiste obiecțiunea, că și așa e prea mare bugetul cheltuielilor comune. Admit și eu că acest buget într'ad-văr e foarte mare, dar în comparație cu alte state e foarte mic. Dacă raportăm acest buget la bugetul nostru intern, atunci vedem că la trei resursuri cheltuielile sunt mai mari decât sumele prelimate pentru cheltuielile armatei comune. Bugetul ministeriului de finanțe e de două ori, cel al ministeriului de comerț de patru ori mai mare, chiar și bugetul ministeriului de culte întrece sumele, ce le dăm pentru acoperirea cheltuielilor comune. Suma acestor trei bugete întrece miliardul, iar suma cheltuielilor comune — nu numai ale armatei, ci pes e tot cele comune — este de 125,127.974 coroane. Ev dent d-ici că suma aceasta nu este prea mare, dacă vom socoti că bugetul nostru a ajuns la 2 miliarde și 300 milioane de coroane. Deja acest buget formează o povară orblă asupra poporului și ar mare greșală, dacă cheltuielile armatei s'ar spor fără atingerea celorlalte resorturi. Dar de fapt s'ar putea cheltui mai mult pentru armata, dacă s'ar face economii la celelalte bugete, la cari de fapt multe sume se cheltuesc pentru lucruri de puzos.

După toate acestea din nou trebuie să accentuez punctul de vedere al poporului român, care a fost atât de patriotic în împlinirea datorințelor sale, încât și din America își plătește dările în Ungaria și feciorii de acolo au venit acasă, pentruca să-și împlinească îndatoririle militare. În schimb primim o astfel de lege electorală că pe viitor acest popor nu va fi în stare să-și trimtă un singur reprezentant al său în parlament și că în delegațiunile din anul acesta se repetează vechiul sistem încât nu va fi acolo nici un singur deputat român. Pretindem cu tot dreptul să se respecte și voiața noastră. Dacă suntem buni pentru dare și recruți, dacă poporul român e un element susținător de stat, când e vorba de împlinirea datorințelor și de suportarea greutăților, atunci acest popor să fie bun și pentru egala îndreptățire.

Dacă însă nu voiiți să ne recunoașteți ca element susținător de stat și nu admiteți ca poporul român să aibă existența sa națională liberă, să aibă drepturi în măsura, în care își împlinește datorințele, când i se impune recruți și dari pentru susținerea monarhiei, atunci poftiți al lerta acestui popor dării și recruți, să vedem, va fi în stare poporul maghar ce singurul element susținător de stat să poarte toate greutățile, d-ee pe Românii și celelalte popoare nemaghare le excludi d-ici d-la acestea drepturi. (Mișcare în dreapta).

Se impun reforme agrare.

Știm foarte bine că în Rusia și în România tocmai acum sunt la ordinea zilei mari reforme agrare și e chestie de scurt timp când problema agrară va fi rezolvată în acestea țări în vecinătatea noastră. Poate cetele Károlyi Mahay tocmai pentru aceea vrea să călă orească la Petersburg, ca să studieze chestia reformei agrare și parteașarea moșiiilor între țărani.

Nu știu asta cu siguranță, dar și până atunci ar fi foarte bine, dacă guvernul s'ar ocupa serios cu ideea de a introduce și la noi reforme agrare și ca acestea reforme să fie realizate și aici atunci când ele vor fi puse în practică în țările vecine, căci trebuie să fim conșinși cu toții că statele nu pot fi zidite și susținute prin baionetele jandarmilor și că existența acestei monarhii numai așa se poate asigura. Dacă ea va fi întemeiată pe coanunitatea de interese și sentimente și nu în chipul acela, că dala Predeal până la Orșova și până la Bruk vom pune lângă fiecare cetățean câte un jandarm. Și după ce nu putem găsi la guvernul actual bunăvoință și nuzința serioasă de împăciuire și fiindcă vedem, că față de noi și acest guvern urmează sistemul și tactica guvernelor din trecut, în numele partidului meu nu primesc bugetul.

Intrunirea delegațiunilor.

A apărut «Cartea roșie».

Astăzi se intrunesc la Buda pesta delegațiunile, spre a ținea ședințele lor de constituire, iar mâne va avea loc în palatul din Buda primirea solemnă a delegațiilor de cătră arhiducele-moștenitor Francisc Ferdinand.

În discursul zilei de eri Maj. Sa Monarhul, cu toată boala sa, care e stăționară, a primit în audiență pe arhiducele și pe ministrul de externe Borchthold, pentru a lua ultimele dispoziții în ajunul intrunirii delegațiilor.

După toate presamele în actuala sesiune a delegațiilor, la cari iau parte și delegații opoziției, se va face iarăși o lungă și agitată dezbateră în jurul politicii externe, pe care o vor supune unei critici vehemente cu deosebire soviniștii maghari rusofili. Un prilej bun pentru aceasta le dă «Cartea roșie», care a eșit ieri de sub tipar și care a fost distribuită tuturor membrilor delegațiilor.

Cuprinsul «Cărții Roșii».

Cuprinsul acestui volum de documente este un fel de completare a «Cărții Verzi» a României și «Cărții Portocalii» a Rusiei.

Partea I-a a acestui colecții de documente diplomatice se ocupă de străduințele Austro Ungariei de a înlătura războiul. Urmează actele relative la chestia albaneză și mai multe documente privitoare la afacerea consulului Prohaska din Prizrend; apoi note despre tratative în conferința dela Londra.

Fascicula, care se ocupă de România, e alcătuită cu deosebire îngrijire. Guvernul român și formulase pretențiile. Austro Ungaria îi declară că le va sprijini din toate rășputerile. Prin urmare «Cartea Roșie» vrea să dovedească că Austro Ungaria a susținut România cu toată sinceritatea.

După aceea «Cartea Roșie» se ocupă de atitudinea Muntenogrolui în chestia Scutarilor, de tratativele asupra demonstrațiilor flotelor și de conflictul sârbo-bulgar.

Concluzia o alcătuesc depeșile regelui Ferdinand cătră Puteri și evenimentele diplomatice de la conferința din București.

Unele ziare sunt informate că s'a renunțat la publicarea mai multor acte în urma cererii diferitelor cabinete europene.

«Austro-Ungaria și România». Sub acest titlu a apărut în numărul de Iuniecă al zărilor «Die Zeit» un articol din peana profesorului bucureștean Emanuel Antonescu, în care se arată cauzele nemulțumirii latente din România față de monarhia austro-ungară.

«Nemulțumirea noastră față de Austro-Ungaria — scrie între altele dl Antonescu — se întemeiază pe aceea că pe câni Bulgaria a luat Dedeagaci și Lagos-X.int. unde nu sunt de loc bulgari, Austro-Ungaria și-a neglijat datoria, ca în numele dreptății să ceară pentru noi despăgubiri. Ea n-a făcut aceasta, deoarece spera că să câștige Bulgaria pe partea ei. Noi mai târziu în loc de Silistra am luat 7500 kim. pătrați. Austro-Ungaria n-a spus ca să nu le lădam, dor nici nu ne a îmbărbătat la aceasta. Austro-Ungaria era pentru crearea unei Bulgarii mari, ceoace la noi a produs o impresiune penibilă Austro-Ungaria ca aliata noastră n-a fost gata ca să ne ajute la nevoie.

«Mulți dintre noi, cari poame că știu mai multe, bănuiesc că Austro-Ungaria în momentul când era să ne sprijinească, ne-a cerut să-i asigurăm interese de altă natură.

Vorbirea d-lui Leonte Moldovan

rosit în ședința din 19 Martie v. a senatului român, la revizuirea Constituției.

(Urmare.)

Ei bine, d-lor senatori, acestea sunt chestiuni, cari nu pot să ne lase indiferenți și cari trebuie ținute în seamă.

Există o proprietate mare care nu produce nimic, pentru că dacă este arendată lui A. B ori C. ori lui Mochi Fischer, această proprietate nu și îndeplinește datoria sa către micul proprietar, către țaran și către țară.

Eu înțeleg că proprietarul să-și caute singur moșia, să stea între țărani lui, să fie o unire între marea și mica proprietate și între proprietarul mare și țaran să fie o adevărată legătură nu numai economică dar și sufletească, căci numai atunci vom fi siguri de viitorul acestei țări.

Iată pentru ce trebuie să facem, să se voteze propunerea de revizuire, pentruca un moment mai curând să vie Constituanta și să legifereze asupra acestei chestiuni a soluia.

Și, după ce am terminat cu aceste considerațiuni, din punctul de vedere economic și social al țării noastre, permiteți-mi, d-lor senatori, să amintesc câteva considerațiuni de un ordin mai general, fiindcă mi-se pare că prea se pune chestiunea unilateral și redusă. Ne ocupăm parcă de ceoace a fost și vrem să facem ceva pentru prezent și un viitor foarte apropiat. Și totuși mie mi-se pare că trebuie să lucrăm ceva pentru o perioadă mult mai îndepărtată.

D-lor senatori, am fost o țară mică, ba am fost două țări, și cu multe sfiorări și cu multă greutate loaințașii noștri au eșit să le unească, să le păzească și să ni le transmită nouă în forma în care le avem astăzi. Este o epocă de timiditate prin care am trecut, o epocă de frică, ca să nu pierdem ce am câștigat cu atăta greutate.

Mi se pare însă că am ajuns într'o fază, într'o situațiune în care trebuie să parșim timiditatea aceasta și să trecem la noi lucruri, mai curajoase. Noi, țara românească, suntem abia al 5-lea grup din cele 5 grupe în cari locuesc românii: în Macedonia, în Besarabia, în Bucovina, în Ardeal, ori în părțile Ungariei; dar fără îndoială, că noi suntem grupul central și noi am avut și norocul de a ne înfripă, de a ne putea constitui în stat independent și acum puternic; și nu suntem fără răspundere față de frații noștri, și dela felul cum știm noi să ne organizăm în interior, depnd și tutela ori protecția pe care trebuie să o acordăm frașilor din grupele celelalte. (Aplause).

Nu este o vorbă vagă și pentru intrunirea aceasta, căci am convin

gerea că cele 2.000 de ani cari au trecut peste noi și frământările acestor 2.000 de ani acumulate în sufletul românismului trebuie să-și producă roadele și forțele noastre sufletești din starea latentă în care stăteau, trebuie să se desfășoare încetul cu încetul și să-și ia drumul menirii noastre.

Dar nu ne vom putea îndeplini rolul nostru de grup central, dacă nu vom stabili aci, ca oameni cuminți, o alcătuire nouă, strălucită.

La București, deci în țara româneasă, răsar soarele pentru întreg neamul nostru și prin urmare de aici trebuie să pornească razele speranței și de aici să vie nădejdea urii viitor mai bun pentru toți frații noștri. (Aplause).

Cum are să nască această nădejde de un viitor mai bun când țărani noștri, când poporul nostru de aici nu are o situațiune, care să fie cel puțin ravnită, fie de cei din Bucovina, fie de cei din Basarabia, fie de cei din Ardeal?

Și până când nu vom da țăranelui nostru o situațiune economică și socială cum se cade, până atunci nu vom putea exorciza nici o înfluență și nu vom deștepta la frații noștri de peste tot locul nici o speranță.

Așa că nu este vorba de a se schimba două trei taxe reci din Constituțiune, ci este vorba de a crea un viitor nou neamului românesc prin aceste texte și la adapostul lor. Este vorba de a face operă de reculegere națională, și de aceea discuțiunea că proprietatea mare întrebulează mașini și cea mică nu, că una face diguri iar cealaltă nu, că sunt 100 ha mai mult în dreapta sau în stânga nu are mare valoare, pentru că gânu nostru trebuie să fie venic treaz, pentru că prin schimbarea textelor din Constituțiune să se pregătească viitorul neamului nostru.

D-lor senatori, am crezut că este bine să pun în vederile Senatului chestiunea privitoare la distribuțiunea solului la noi în țară. Puține vorbe voi avea de zis asupra părții a doua a propunerii de revizuire, asupra colegiului unic.

Apoi dacă vreți să-l faci oameni pe țărani din țară această dându-le pământ, incontestabil că nu-i poți face dacă nu le dai și drepturi. Rămân numai chestiunea până la care măsură să se întindă aceste drepturi.

Vă spun drept, am ascultat toate discuțiunile și pentru și contra colegiului unic, și am observat o notă comună la adversarii colegiului unic. Toți zic că viitorul colegiu unic va fi ca actualul colegiu al III-lea sau ca actualul colegiu al III-lea este oglinda viitorului colegiu unic, cu deosebire că au să fie de 10 ori mai mulți alegători — lucru care nu este tocmai indiferent — și susțin că acest colegiu unic va fi lipsit de rezistență față de puterea administrativă, tot astfel cum este lipsit acum colegiu al III-lea.

Prin urmare înălțură-l, scoate-l din gândirea ta, l-giutor, pentru că nu va da efectul pe care îl dorim, adică rezistență față de puterea administrativă.

Vorbesc aci și as dori să fiu considerat pentru un moment că nu fac parte din nici un partid, dar numai pentru un moment.

D. președinte B. M. Missir: Să presupunem. (Haritate).

D. Leonte Moldovan: Să presupunem. Cum? Colegiul unic nu este bun pentru că nu va avea destulă rezistență față de puterea administrativă? Dar să vorbim drept. Nu este mai cinstit lucru să venim cu o lege pentru ca să oprim puterea administrativă să mai îngereze asupra colegiului unic? Pentru că să învinovățim mielul că nu rezista lupului și să nu împledăm pe lup ca să mai atace mielul? (Aplause).

Adică noi, cei dela oraș, guvernul, partidele politice, fabricanții de lei, nu putem cădea de acord, în interesul țării acesteia și pentru îndreptarea vieții noastre sociale, ca să facem o lege bună — care de regulă o facem — dar pe care să o și aplicăm cu toată sinceritatea?

În cazul când, prin imaginațiune, veți înălțura presiunea administrativă, nu veți avea un colegiu unic cum se cade, de care nu veți mai avea de ce să vă plângeți?

D. președinte B. M. Missir: Chiar ideal!

D. Leonte Moldovan: Chiar ideal! Credeți d-voastră că primarul satului, notarul și inspectorul comunal sunt bucuroși să se facă instrumente docile în mâinile celor mari, pentru că să aducă țară cetele de țărani la vot? Dar lucrul acesta este un act care îl degradează în ochii lor proprii și în al celorla pe cari îl administreză, și ar fi bune-bucuroase aceste organe administrative ca să fie lăsate afară de luptele politice. Numai puterea cen-

trală să vrea și va înceta de îndată amestecul administrației în alegeri.

Dar se zice de altă parte: ori cum, dar nu sunt țărani pregătiți.

Eu în această privință am o idee a mea proprie, dar o idee hotărâtă. Un țaran, proprietar la noi în țară de 5, de 4, de 3 pogoane, în care sentimentul de proprietate este implantat din moși-strămoși în sufletul lui, are cu mult mai puternic temel de gândire și de simțire decât un uvrier dela oraș, căci acesta este un desrăcinat din locul său. Uvriatul, fără să aibă nici o pregătire, este supus tuturor tentațiilor și tuturor perversităților. Ba vine o presă rea, care îl îndeamnă într-o direcțiune, ba vine o societate rea, să-l zicem sindicalistă, care îl îndrumază în altă direcțiune, și se șterge din suflet și gândul la Dumnezeu și gândul la neam, pentru că în luptele de clasă pe care le preconizează sindicalistii, nu are ce căuta nici ideea de Dumnezeu și nici ideea de neam, adică tocmai ceea ce formează temelul edificii morale al sufletului unui om. Și pentru că acest uvrier plătește o dare de 20 lei, este primit să voteze în colegiul al III-lea, unde se eleg cei mai mulți dintre reprezentanții țării, deși el este lipsit de temelul moral pe care îl are țaranul.

(Va urma.)

Războiul mexico-american.

Un nou casus belli. — Mijlocul pentru aplanarea ostilităților.

În timp ce la Washington se fac de cătră reprezentanții statelor sud-americeane serioase intervenții pentru aplanarea războiului mexico-american, republica Mexico e în plină revoluție, iar trupele președintelui Huerta se dedau la cele mai mari excese în contra cetățenilor americani.

Consulul american Hana din orașul mexican Monterey a notificat guvernului din Washington o nouă insultă adusă drapelului american de cătră o ceată de soldați mexicani, cari au rupt drapelul american de pe edificiul consulatului sfărțindu-l în fața mulțimii. A doua zi după săvârșirea acestui insulte consulul Hanna a fost deținut de aceiași soldați timp de câteva zile într-o celulă a temniței din Monterey.

Noua insultă adusă drapelului american precum și știrile mai nouă despre persecutarea Americanilor și chiar asasinarea mai multor cetățeni americani în Veracruz au produs mare agitație la Washington și New York. Ziarele invită guvernul american să declare fără amănare războiul Mexicoului.

Deodată cu știrile aceste sosesc din Washington vestea că reprezentanții statelor Brazilia, Argentina și Chile au îmbat Statele-Unite serviciile lor pentru a mijloci aplanarea conflictului. Președintele Wilson a declarat, că acceptează cu plăcere o intervenție, prin care s-ar putea restabili ordinea în Mexico în sensul acesta, și a luat o hotărâre și într-un consiliu de miniștri, prin alaltaeri în Casa alba. Statele sud-americeane ar pretinde, precum se spune, demisiunea lui Huerta.

ȘTIRI.

— 15 Aprilie 1914.

A. S. R. principele Carol al României într-un dirjabil Zeppelin. Din Berlin se anunță, că A. S. R. principele Carol al României, împreună cu unchiul său A. S. R. principele mostenitor Wilhelm de Hohenzollern-Sigmaringen și un aghiotant au fost săptămăna trecută pe câmpul de aviațiune dela Iohanisthal, unde au făcut un sbor de trei ore cu un balon Zeppelin.

Centrul studențesc din București convoase, pe alaltaeri o întrunire, la Universitate, spre a se lua o hotărâre în chestia arestării studentului Măndăchescu din a piesei »Se face ziua», pe care din cauza scoaterii de pe scena Teatrului Național, studenții vor să joace cu concursul câtorva artiști la teatrul »Leon Popescu».

Fiind însă universitatea în vacanță, nu s'a putut prezenta un număr mai mare de studenți, iar cei întruniți au hotărât să amâne întrunirea pe Joi după prânz, când vor lua apoi o deciziune definitivă cu privire la chestia dacă trebuie sau nu să declare greva în cazul când studentul Măndăchescu nu va fi pus în libertate.

În urmă a fost aleasă o comisiune cu însărcinarea de a se prezintă dui prim-ministru Brătianu, și s'a decis să se continue acțiunea începută pentru reprezentarea piesei »Se face ziua» pe scena Teatrului Național.

După vizita suveranilor Angliei. În foietonul de azi al ziarului nostru se

remarcă importanța vizitei pe care suveranii Angliei au făcut-o în capitala republicii franceze. Vineri, suveranii Angliei au părăsit Parisul. Înainte însă de a părăsi teritoriul republicii, regele Angliei a adresat d-lui Poincare o telegramă, prin care și exprimă toată recunoștința pentru primirea atât de cordială și amicală ce li s'a făcut Șederea la Paris — se spune în telegramă — va fi una din cele mai prețioase amintiri, pe care suveranii Angliei nu o vor uita niciodată. Regele prezintă d-lui Poincare urări de fericire și pentru menținerea relațiilor între cele două țări.

Președintele Poincare i-a mulțumit printr-o telegramă, în care spune, că Parisul, care a avut bucuria de a aclema pe suveranii unei țări amice și întreagă populațiunea franceză vor rămâne încântați de această vizită pe care n'o vor uita.

Din Bistrița ni se scrie: Corul economicilor din loc a dat în prima zi de Paști, sub conducerea învățătorului Gavril Bochiș, un succes concert, la care s'au cântat cântece populare, s'a jucat o piesă populară de feciori chipși îmbrăcați în costume străvechi bistrățene și s'a jucat »Călușerul» și »Bătuta» în fața unui număr public compus din din popor și inteligență. Merită să menționăm râvna învățătorului Bochiș de-a rălăvia portul străvechi și de-a ne mântui de portul luxos și stricat, care începe a-l lua locul.

Zilele trecute s-a comis un furt în biserica rom. gr. cat. din Bistrița. Într-o bună zi casetele bisericeii au fost adăte sparte și din ele lipsea o sumă destul de frumoasă de bani. După minuțioase cercetări însă poliției i-a succedat să pună mâna pe rău câtor în persoana unui mecanic Szepesi István, la care au găsit 3—4 chilogramme bani de aramă. După mai multe negări la început, mecanicul și-a recunoscut și mărturisit fapta.

Logodnă, Hortenzia Lenuța Bocoș și Iosif Chioresan — logodiți.

Un episod al alegerilor din Franța. Am amintit, că Duminecă s'au început alegerile generale în Franța. Între candidații și fostul ministru de finanțe Caillaux — se cunoaște atentatul săvârșit de soția acestuia contra redactorului Calmette dela »Figaro» — care a reușit în cercul Marners. Acest succes al lui Caillaux nu putea să lase nepăsători pe cei dela »Figaro». Numărul de eri al ziarului amintit cuprinde pe pagina primă o mare ilustrație, care reprezintă pe Caillaux lângă mormântul lui Calmette, iar de deșub inscripția: »Puntea de trecere». Într-un prim articol intitulat »Rușine și Infamie» autorul articolului spune că alegerea lui Caillaux constituie o rușine pe veci asupra Franței.

Pe pața Operei din Paris întreagă noaptea de Duminecă a staționat o mare mulțime care aștepta nerăbdătoare rezultatul alegerilor. Pe la 2 oase apără o trasură deschisă și între persoanele cari se aflau în ea, mulțimi li se păru că recunoaște și pe Caillaux. Naționalistii se repezără ca turbăți și punând mâna pe frâne conduseră trasura în mijlocul mulțimii, când din greu cu bastoanele în capul presupusului Caillaux și vociferând că li lua gura:

— Piară Caillaux! Moarte ucigașului!

Zadarnic cercă să se facă scăpat cel luat la pârului și în zadar cercă să le arate că și el este un contrar al lui Caillaux, — mulțimea infuriată nu voia să audă nimic și și continua nepăsătoare opera de răzbunare. Jobenul nenorocitului a fost călcat în picioare de mulțime iar hainele de pe el rupte și sfărțiate.

Cu toate că cel pâruiț semăna foarte mult cu Caillaux, se crede totu i că principina incidentului nu ar fi o confundare de persoane, întru cât în Paris a știă că Caillaux se afla pe acel timp în cercul său Marners.

Războiul balcanic și aviația. Secțiunea I. a tribunalului civil din Paris s'a pronunțat asupra unui proces intentat de guvernul otoman în contra aviatorului francez Leon Letort. Acesta fusese angajat de statul turcesc să facă sboruri de recunoaștere, în cursul războiului balcanic. Guvernul reclamant impuță aviatorului că a dezertat de la postul lui, întorcându-se în Franța înainte de terminarea ostilităților. Pentru aceasta li cere să restituie suma de 12 mil franci primiți din tesaurul otoman, precum și suma de 10 mil ca daune-interese.

Leon Letort a răspuns, că s'a în tors în Franța nevoit de evenimente. Salonicul, a serviciul de apărare al căruia fusese atașat, se predase. Și atunci, trupele turcești retrăgându-se în de sordine, el rămăsese singur țără seși și, prin urmare, fără nici un ordin care să spue ce mai avea de făcut.

După pledoarii, tribunalul, admitând țarea susținerii de apărători, a respins pretențiunile guvernului otoman. Ba chiar a mers mai departe,

căci l'a condamnat pe guvernul reclamant să plătească aviatorului suma de 650 lei, costul cheltuielilor de întoarcere din Turcia în Franța, atât pentru aviator cât și pentru mecanicul său.

Știri mărunte. Alaltaeri a încetat din viață profesorul Dr. E. Suess. Fostul președinte al Academiei de științe din Viena.

Despre starea sănătății lui D'Annunzio s'au răspândit zilele dir urmă știri îngrijtoare. O telegramă din Roma desminte acum s'vonul și spune că marele poet italian suferă de înflunță dar merge spre bine.

Căpitanul aviator italian Piccio a făcut cu aeroplanul raid-ul de 1000 chilometri: Milano—Padova—Bologna—Cremona—Torino—Milano.

Din Brașov și Țara-Bârsei.

Societatea sodailor români »Lumina» din Brașov a aranjat o reușită producțiune teatrală-muzicală, împreună cu dans în seara de Luni în 7 Aprilie st. v. în sala otelului central Nr. 1.

În cuvântarea de deschidere ze-losul preot al bls. Sf. Nicolae dl. Dr. Nicolae Stinghe — ca nou președinte al acestei societăți — a vorbit despre meseriași și muncă, ascultat fiind cu cea mai mare atențiune, iar după terminarea vorbirii viu aplaudat de publicul asistent.

Au urmat apoi patru bucăți de coruri: mixt, bărbătesc și de dame, executate într'un mod care numai laudă not aduce coristilor și dirigentului lor dl. Gheorghe Merchiesianu. Intre coruri, dșoara Marina A. Bruncu a declamă frumos poezia »Dușmancele» de G. Coșbuc. Punctul din urmă a fost »Ovidiu Șicari», farsă în 3 tablouri de I. A. Basarabescu. Rolurile principale au fost susținute de dșoara E. Rusu și domni: Tr. Pucărea, N. Coliban, D. Gal și P. Urzică cari au stărnit viu aplauze cu jocul lor corect și natural.

O horă mândră a deschis apoi și- rui jocularilor, cari au durat până în zori de zi.

De încheiere țin să remarc munca frumoasă depusă pentru buna reușită a producțiunii de cătră parohul dl. Dr. N. Stinghe președintele societății, vicepreședintelui ei dl. Candid C. Mușea diacon și inv. și dirigentul corului dl. Gheorghe Merchiesianu. — L.

Teatrul german. Zilele trecute s'a reprezentat »piesa» în 5 a. a lui Herbert Eulenberg »Ales um Geld» (Totul pentru bani). »Serată literară» spunea programul teatral. Alegerea n'a fost fericită. Eulenberg este un »enfant terrible» al literaturii germane moderne. Pe lângă ucărări, cari dovedesc bun simț și aprecieri juste literare (»Silu etele», conferințe rostite în matineel-teatrului din Düsseldorf), a scris o serie întreagă de piese teatrale sentimentale, afectate, desăvătate. Pe lângă toate licăririle de adevărat talent într'unele scene, cele mai multe piese ale sale au stărnit o reprobare îndreptățită la publicul spectator. Eulenberg e un »Sümmmer și Dränger» al timpului nostru. Într'ansul se sbat problemele dramaturgiei viitoare, dar încă nebulos, încă depăimător de naiv. Așa și în piesa amintită, care e când grotescă, când iar aoyantă, când fals patetică, un mixtum compositum de-ți duci mâna la cap și te întrebi dacă n'ai halucinații. Ai pute-o digera, întrucât va, ceindu-o sau văzându-o jucată de artiști de prima ordine. Așa cum am văzut-o în Brașov am avut o mare decepție. Publicul brașovean a avut o rezervă îngerească față de piesă și actori. Se vedea că nu e obișnuit să și spună părerea. S'a jucat sub-mediocru.

În schimb am avut o seară, în care s'a răs cu lacrimi și s'a jucat bine. Duminecă, în 26 l. c. »M'me la pré-siente» de Mauriciu Hennequin și Pierre Veber e o farsă în 3 acte, plină de sare și de piper — de mult piper. Dar cel puțin piperul acesta e servit cu spirit, cu aluzii plăcătoare la stăi-le din Franța (protecția în ministerii) și cu o nonșalanță gauloasă, care de multe ori te face să îți situațiile scabroase. De multe ori dai din cap la neverosimilitățile de pe scenă, la intermi-nabilele qui pro quo-uri, dar verva încălci-turilor te la cu sine și te face să uși toate defectele pentru câteva momente. Dșoara Weissgerber, în rolul acțiței, a fost delicioasă.

Franzarilor brașoveni aduc la cunoștința publică că din cauza zilei de 1 M-ii — sărbătoarea muncitorilor — se pot pune în vânzare fruzele, cornuri prospecte e c. de-bea Sâmbătă dimineața la 9 oare.

Apollo-Bio. Azi și mâne: marea dramă detectivă în 4 acte: Banda neagră; drama de spion în 2 acte »Pentru onoare», mai multe vederi și punce umoritice.

Concert militar în Cafeneaua »Coroană». De aci înainte concertează în cafeneaua »Coroană» muzica milită și

în fiecare Joi, Sâmbătă și Duminecă dela 9 ore seara. (7—30)

În Restaurantul »Coroană» concert militar în fiecare Joi și Duminecă dela 8—10 ore seara. Intrarea liberă.

† Dr. Stefan Morariu. La încheierea foii primim din Cluj trista veste, că eri a încetat din viață advocatul Dr. Stefan Morariu, membru al comitetului național român. Înormântarea va avea loc mâne.

Adresăm familiei îndurerate sincere condolențe.

ULTIME ȘTIRI.

Sentița din Sătmar.

— Amănunte prin telefon. —

Sătmar, 28 Aprilie.

La pronunțarea sentiței de eri seară a asistat un public numeros.

Preotul Mureșanu este condamnat pentru ultragiul autorităților și a particularilor la un an și 6 luni reclusiune și la pierderea drepturilor politice pe timp de 3 ani

Țărani: Ioan Cioghi senior, pentru aceiaș crimă, la 7 luni și 4 săptămăni reclusiune și pierderea drepturilor politice pe timp de trei ani; Iacob Moldovanu și Petre Tarță, pentru aceiaș crimă, la 6 luni reclusiune și pierderea pe trei ani a drepturilor politice.

Alți 11 țărani au fost condamnați la câte 2 luni și 4 săptămăni temniță.

Tuturor condamnaților li s'a socotit 2 luni și 4 săptămăni ca facute, timp ce au stat în arest preventiv.

Procurorul s'a arătat mulțumit, pe când condamnații au făcut apel.

Sentița este motivată cu faptul că, cu toate că tribunalul a constatat un delict în massă, nu a putut pronunța o sentiță globală ci a trebuit să pedepsească pe fiecare acuzat în parte, după gravitatea faptelor sale.

S-a constatat mai departe că episcopia gr. cat. maghiară, pe timpul comiterii faptului exista ca instituție oficială, așa că vicarul Iackovics a trebuit să fie considerat ca persoană oficială, iar ultragiul comis contra lui ca ultragiul comis contra autorităților.

Din ancheta instituită precum și din depozițiile martorilor, tribunalul a constatat, că crima a fost pusă la cale de preotul Mureșanu și că el a organizat totul, deci că el este iscoditorul crimei.

Budapesta, 28 April. Ociocul »Budapesti Tudosito» publ că a comunicat asupra incidentului dintre contele Tisza și deputatul român Vaida-Voevod, în chestia Gerowski, în care spune, că primul-ministru ungar n-a avut intenția să acuze, prin declarațiile sale în Cameră, pe deputatul Vaida-Voevod de panslavism. Tot așa contele Tisza nu s'a gândit să facă responsabil partidul național român în această afacere. Guvernul a întrebunțat scrisoarea lui Gerowski numai fiindcă a fost provocat la aceasta.

Sibiul 28 Aprilie. Delegații însoțiri noastre sătești din comitatul Sibiului, întrușiți aici, au decretat înființarea unei centrale a însoțirilor cu numele »Infrățirea» alegându-și consiliul de control și de administrație.

Viena, 28 April. Membrii slavi și socialiști creștini din delegația austriacă au hotărât să prezinte în delegație o propunere, invitând guvernul ungueresc să trateze mai bine cu românii și celelalte naționalități din Ungaria. Se speră ca delegații vor avea majoritatea și propunerea lor va fi primită.

Poșta Redacțiunei.

Coresp. Săcele.

Legea cea nouă de presă nu ne îngăduie astfel de publicai. Dar nu lăsați lucrul dată. Dați pe vandali în judecată.

Proprietar:

Tip. A. Mureșanu: Brar-see & Comp. Redactor responsabil: Ioan Brolea.

! Desfacere totală concesionată ! de autorități !

Din cauza desface- **Dimitru Berbecar,** Numai timp scurt
rei magazinului urmează vânzarea totală
cu prețuri scăzute.

BRAȘOV, Strada Hirscher 7. 19-150. Telefon 487

Oarele de vânzare dela 8-12 și 2-6.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștința publică, că după ce Înaltul Minister reg. ung. de finanțe prin organele sale de control a făcut revisia losurilor clasei I. a loteriei a treizeci și patra de clasă reg. ung. priv. s'au predat colectorilor principali spre vânzare. Planul loteriei aprobat de Înaltul Minister reg. ung. de finanțe se publică:

Planul loteriei a Treizeci și patra de clasă reg. ung. priv. 110,000 Losuri, 55,000 Câștiguri.

Clasa întâia Depunere 12.— coroane. Tragerea în 20 și 22 Mai 1914.		Clasa a doua Depunere 20.— coroane. Tragerea în 17 și 18 Iun. 1914.		Clasa a treia Depunerea 32.— coroane. Tragerea în 14, 15 și 16 Iul. 1914.		Clasa șasea. Depunere 24.— coroane. Tragerea: din 24 Septem — 21 Octom. 1914.	
Câștiguri	Coroane	Câștiguri:	Coroane	Câștiguri:	Coroane	Cel mai mare câștig în cas favorabil 1.000,000 (UN MILION) COROANE.	
1 à	60000	1 à	70000	1 à	80000	1 premiu	60000
1 à	20000	1 à	25000	1 à	30000	1 câștig	40000
1 à	10000	1 à	10000	1 à	20000	1 à	20000
1 à	5000	1 à	5000	1 à	15000	1 à	10000
3 à	2000	3 à	3000	3 à	10000	3 à	30000
5 à	1000	5 à	2000	5 à	5000	5 à	25000
8 à	500	8 à	1000	8 à	2000	8 à	16000
30 à	800	20 à	500	10 à	1000	10 à	10000
100 à	100	110 à	300	120 à	500	120 à	60000
3350 à	40	4350 à	80	4850 à	130	4850 à	630500
3500 câșt. Coroane	263000	4500 câșt. Coroane	528000	5000 câșt. Coroane	916500		
Clasa a patra. Depunere 40.— coroane. Tragerea în 11. 12 și 13 August 1914.		Clasa a cincea. Depunere 32.— coroane. Tragerea în 2 și 3 Septembrie 1914.					
Câștiguri:	Coroane.	Câștiguri:	Coroane.				
1 à	90000	1 à	100000				
1 à	80000	1 à	30000				
1 à	20000	1 à	20000				
1 à	15000	1 à	15000				
3 à	10000	3 à	10000				
5 à	5000	5 à	3000				
8 à	2000	8 à	2000				
10 à	1000	10 à	1000				
120 à	500	120 à	500				
4850 à	170	3850 à	200				
5000 câștiguri	Coroane 1,120,500	4000 câștiguri	Coroane 1,076,000				

Tragerea câștigurilor clasei I., va avea loc în 20 și 22 Mai a. c. în prezența oficiului de control reg. ung. și a unui notar public reg. în Sala de tragere. Losurile se capătă la toți colectorii loteriei de clasă reg. ung. priv. **DIRECȚIUNEA Loteriei de clasă reg. ung. priv. TOLNAY. HAZAY.**

„TRANSSYLVANIA“
bancă g. m. de asigurare, Sibiu (Nagyszeben)
recomandă încheierea de
Asigurări pe viață
în condițiunile cele mai favorabile.

Pentru preț și învițători români gr.-or. dela școlale confesionale avantagi deosebite.
Special de remarcant sunt combinațiunile următoare.

Asigurări mixte cu restituirea int-reselor de 3% garantată.	Asigurări de pensuni simple și combinate cu asigur. unui capital
Asigurări simple și mixte cu parti-cipare la câștig de 40%.	Asigurări mixte cu plățirea necon-diționat de 2-ori a capitalului

Asigurări de foc
deasemenea foarte ieftine.

Dela existența „Transsylvaniai“ s'au plătit din partea ei:
Capitale asigurate pe viață. . . . . Cor. 5,755,858 27
Pagube de foc . . . . . „ 5,635,328 12
Sumele asigurate pe viață erau cu fi-nea anului 1913 . . . . . „ 12,067 702—
Asigurări de foc . . . . . „ 144,436 366—
Capital de fondare și rezerve , ... „ 2,696.458—

Informații și prospecte se dau gratuit prin direcțiune în Sibiu prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, și Cluj cum și prin toți agenții din comune.
Agentura principală pentru Brașov se află la d-l
— H. Herman, Strada Porții Nr. 51. —

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se — primesc în condiții favorabile în serviciul institutului. —

Cu începere de Vineri, 1 Mai 1914 se vând
100,000 pahare pentru apă și vin, pocale, sticle, urcioare, pahare pentru cafea, farfurii de sticlă, mai departe marfă
Majolica și porcelan de Karlsbad
foarte frumos
în Târgul Boilor la steagul alb, în magazia:
LANG, ROZENTHAL & PALMHERT.
cu preț ieftin.

Farfurii fine de porcelan dela **10 fileri** în sus, 1-3
Filigene de cafea și ceai dela **8 fileri** în sus,
Farfurii fine solide cu fileri de **20 fileri** în sus.

**Dacă toate sunt scumpe,
Cumpărați sticlărie, vase ieftine de porcelan!**

Restaurantul din grădina
„Schneiderzwinger“
Brașov, Târgul Cailor 17.
S'a deschis astăzi în 25 Aprilie.

Vine la vânzare Berea escelentă **Czell Bräu, Hell Salvator și Victoria Bräu.** Vinuri naturale de Ardeal.
Cost escelent în abonament în Restaurant și afară.
Serviciu cu atențiune.

SIKOT TRAJAN
BIRTAȘ.

GERGELY LAJOS
ATELIER PENTRU ÎNCĂȚĂMINTE.
Brașov, str. Caterinei Nr. 2.
Lucrez ghetе pentru bărbați, băeți corespunzătoare celor mai mari pre-tensiuni pe la. gă responsabilitate
Reparaturi fac punctual și solid.
— Prețuri moderate. —
Rog sprijinul Cn. public
Gergely Lajos,
4-52 pantofar.

Nr. 144/914.
Publicațiune.
Sâmbătă în 2 Mai a. c. st. n. la 9 care i. m. să va ținea în cancelaria subscrisiei pertractarea cu oferte înscris pentru arendarea a carierei de piatră din Száraz, timișul.
(A I Nr. 5, 6, 8, 10) cu 7 jug. 1040 m. fl. pe timpul de 6 ani a-decă dela 1 Ianuarie 1915 până la 31 Decembre 1920.
Prețul de strigare 100 de cor.
Ofertele înscris, timbrate, cu 10% ca vediu și închise să pri-mește până la 2 Mai la 9 oare.
Condițiunile mai aproape să pot lua în vedere în cancelaria subscrisiei.
Brassó, în 18 Aprilie 1914
Administrația forestiera oraș-timiș.

Nr. 135/914.
Publicațiune.
Vineri în 1 Mai a. c. la 10 oare a. m. st. n. să ține în can-celaria administrației pădurilor o-raș timiș licitațiune verbală cu of-ferțele în serie pentru darea în a-rândă a următoarelor locuri erbil-or și livezilor din revirul oraș-timiș pe timp de 6 ani, de la 1915 Ianuarie 1, până la finea anului 1920.
A) Revirul orășenesc.
1) Pojana flori, părăul gorgan, Noa-Pleașa A, 9—15 cub 6 jug. preț. d. str. 30 K.
2) Pojana sucsetului B, 11 sub 6.0 jug. preț. d. str. 45 K.
B) Revirul Timiș.
1) Livadia între Vlădiț și pă-răul Csaplija cu 1.08 jug. preț. d. str. 40 K.
2) Livadia de la Thospal și Pünködsi cu 4 jug. preț. d. strig. 105 K.
3) Livadia din Larga mică și mare Nr. 133 și 134 și din 142 cu 10 jug. preț. d. str. 100 K.
Ca vadiu se depune 10% din arândă. Oferte înscris, timbrate, și cu vadiu se primesc până la începerea licitațiunei verbale.
Condițiunile de arândă se pot lua în vedere în cancelaria sub-scrisiei.
Brassó, în 16 Aprilie 1914.
Administrația pădurilor oraș timiș,
2-2 Gunesch ing'ner forest. suprem.

De vânzare
Din mână liberă casa de pi-atră, cu grădină, curte mare situ-ată **Cacova de sus Nr- 12** cu antre, 3 odăi etc. la poziție bună.
Doritori de a cumpăra să se adreseze la **Dimitru Lupan** Piața prundului Nr. 11. 2-3